

KUOPIO

VANHUSTEN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE

Kuopio

2017

Alkusanat	3
1 VANHUSTEN PERHEHOITO	4
1.1 Toimeksiantosuhteinen perhehoito	4
1.2 Perhehoidettavan asema.....	4
1.2.1 Hoito- ja palvelusuunnitelma	4
1.2.2 Asiaksmaksu ja käyttövarat	5
1.3 Perhehoitaja.....	5
1.4 Perhehoitajan ennakkovalmennus.....	6
1.5 Perhehoitajan ja kunnan välinen toimeksiantosopimus	6
1.5.1 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	7
1.6 Perhehoitajan eläketurva ja perhehoitoon liittyvät vakuutukset	7
1.7 Perhehoitajan verotus	8
1.8 Perhekoti.....	8
1.8.1 Hoidettavien lukumäärä	9
1.9 Valvonta.....	9
2 HOITOPALKKIO JA KULUKORVAUS.....	10
2.1 Pitkäaikainen perhehoito.....	11
2.2 Lyhytaikainen perhehoito	11
2.3 Osavuorokautinen perhehoito.....	12
2.4 Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä	12
2.4.1 Perhehoitajan sairastuminen	12
2.4.2 Perhehoitajasta riippumaton syy.....	12
2.4.3 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin	13
3 KÄYNNISTÄMISKORVAUS.....	14
4 PERHEHOITAJAN VAPAAPÄIVÄT.....	15
5 PERHEHOITAJAN SIJAINEN	16
5.1. Sijaisen palkkio ja kulukorvausmenettely	17
6 PERHEHOITAJAN MUU TUKI.....	18
6.1 Täydennyskoulutus.....	18
6.2 Kunnan yhteyshenkilön/muun ammattilaisen tuki	18
6.3 Työnohjaus ja mentorointi.....	18
7 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS	19
8 PERHEHOITOA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	19

Alkusanat

Perhehoito on asiakkaalle inhimillistä ja kunnalle taloudellista

Kodit ovat kautta aikojen tuoneet turvaa lapsille, vanhuksille sekä muille tukea tarvitseville lähimmäisille. Nykyisin yhä harvemmassa kodissa elää useita sukupolvia yhdessä. Vanhusten määrän kasvaessa kasvaa myös yksinäisten vanhusten määrä. Perhehoidolla voidaan mahdollistaa läheiset ihmissuhteet, perheenjäsenyys ja yksilöllinen hoiva.

Perhehoito tukee iäkkäiden ihmisten kotona asumista. Perhehoito sopii iäkkäille ihmisille, joiden toimintakykyä heikentää muistiin vaikuttava sairaus, iän tuoma hauraus tai yksinäisyys ja turvattomuuden tunne. Pitkäaikainen perhehoito on erinomainen vaihtoehto silloin kun yksin asuminen ei syystä tai toisesta enää onnistu, mutta tarvetta tehostettuun palveluasumiseen tai laitoshoitoon ei ole. Lyhytaikainen perhehoito voi mahdollistaa omaishoitajan asiointikäynnin, vapaapäivien tai lomien pitämisen. Lyhytaikainen perhehoito voi myös mahdollistaa iäkkään ihmisen kuntoutumisen ja sairaalasta kotiutumisen tai huolenpidon jossain muussa vastaavassa tilanteessa.

Vanhuspalvelulaissa säädetään, että iäkkään ihmisen pitkäaikainen hoito ja huolenpito tulee järjestää ensisijaisesti hänen yksityiskotiinsa tai muuhun kodinomaiseen asuinpaikkaansa järjestettävillä sosiaali- ja terveystalouksilla. Laitoshoidon toteutetaan vain, jos siihen on lääketieteelliset perusteet tai se on henkilön arvokkaan elämän ja turvallisen hoidon kannalta muuten perusteltua.

Maakunnallinen vanhusten perhehoidon kehittäminen alkoi Vanhus Kaste -hankkeessa 2011–2012, jossa tavoitteena oli mm. kotona asumista tukevien palvelujen vahvistaminen ja laitoshoidon vähentäminen. Vanhusten perhehoidon voima -hankkeen 2013–2014 tavoitteena oli saada laadukkaasta perhehoidosta pysyvä osa vanhusten palvelujärjestelmää. Perhehoito on mahdollisuus pohjoissavolaisille kunnille, vanhuksille ja heidän omaisilleen, perhehoitajaksi aikoville henkilöille sekä kaupunki- että maaseudulla.

Maakunnallinen toimintaohje laadittiin yhteistyössä Perhehoitoliitto ry:n kanssa hankekuntien edustajista koostuvissa kehittämistyöryhmissä. Toimintaohjeen tarkoitus on palvella perhehoidon kaikkia osapuolia: kuntaa, perhehoitoon tulevaa vanhusta ja hänen omaisiaan sekä perhehoitajaa.

Mari Pirinen, Voima hanke

Toimintaohje päivitetty Kuopiossa 24.10.2017

VANHUSTEN PERHEHOITO

Perhehoitolaki 1 § 3 § (1.4.2015/ 263)

Perhehoito on hoidon tai muun osa - tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

1.1 Toimeksiantosuhteinen perhehoito

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli kunta on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Kunnan hyväksymä perhehoitaja ja kunta tekevät toimeksiantosopimuksen jokaisen perhehoidettavan henkilön osalta erikseen. Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista tai osavuorokautista. Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa.

Toimeksiantosopimuslomake, liite 1

1.2 Perhehoidettavan asema

Perhehoito perustuu aina vanhuksen tai hänen laillisen edustajansa suostumukseen. Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat vanhuksen tarpeet. Suunnitteluvaiheessa vanhukselle, hänen omaisilleen ja perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus tutustua toisiinsa. Hallinnollisen päätöksen perhehoitoon sijoittamisesta tekee kunta.

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänelle nimetylle edunvalvojalle. Perhehoitaja ei toimi edunvalvojana.

1.2.1 Hoito- ja palvelusuunnitelma

Perhehoidossa olevalle henkilölle laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma, johon hänen yksilölliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja tukitarpeensa kirjataan. Hoito- ja palvelusuunnitelma laaditaan yhteistyössä: hoidettava ja omainen (jos mahdollista), kunnan yhteyshenkilö ja tai muu työntekijä sekä perhehoitaja. Hoito- ja palvelusuunnitelma tulee laatia *kuukauden kuluessa* perhehoidon alkamisesta. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan ja vähintään kerran vuodessa. Palvelujen ja tuen toteutumisesta hoidettavalle vastaavat kunta sekä perhehoitaja yhdessä sopimallaan tavalla.

Hoito - ja palvelusuunnitelma –lomake, liite 2

1.2.2 Asiaksmaksu ja käyttövarat

Pitkäaikaisesta perhehoidosta voidaan periä pitkäaikaisen laitoshoidon maksu. Maksu voi olla enintään 85 % hoidossa olevan nettokuukausituloista. Asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön on jätävä vähintään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain- (1992/734) ja asetusten sekä kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan vahvistama käyttövara. Pitkäaikaiseen laitoshoidon maksu-taksaan poiketen, tämä käyttövara tulee jäädä myös, kun huomioidaan asiakkaan edellisen vuoden reseptiin perustuvat lääkemenot (asiakkaan omavastuu kuukautta kohti laskettuna). Perhehoidossa olevan henkilön käyttövara on tarkoitettu hänen yksityiseen käyttöönsä hänen toiveensa ja mieltymystensä mukaan.

Pitkäaikaisen perhehoidon kuukausimaksu ei saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia. Jos asiakas siirtyy perhehoidosta suoraan laitoshoittoon tai ympärivuorokautiseen asumispalveluun, ei perhehoidon asiakasmaksua siirtopäivältä peritä. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita avohoidon palvelumaksuja, kuten esimerkiksi kotihoidon tai päivätoiminnan maksua.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta voidaan periä lyhytaikaisen laitoshoidon maksu. Lyhytaikaisessa laitoshoidossa olevalta voidaan periä hoidosta ja ylläpidosta enintään asiakasmaksulain- ja asetuksen sekä kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan vahvistama hoitopäivämaksu. Tämän saa periä vain kerran kalenterivuorokaudelta. Jos asiakas siirtyy välittömästi toiseen laitokseen, lähettävä laitos ei saa periä maksua siltä päivältä, jona asiakas siirtyy.

Mikäli lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, peritään hoidosta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain (1992/734) ja – asetusten mukainen sekä kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan vahvistama maksu.

Perhehoito on sosiaalihuollon avopalvelua, mistä syystä asiakasmaksut saattavat määräytyä eri kunnissa eri perustein. Yleisenä periaatteena on, ettei asiakkaalta peritä perhehoidosta korkeampaa maksua kuin muista vaihtoehdoista.

1.3 Perhehoitaja

Perhehoitolaki 6 § 1.4.2015/263

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitolain 3 §:ssä tarkoitettua perhehoitoa.

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen 1 momentissa tarkoitettujen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus.

Tässä laissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työ-sopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan.

1.4 Perhehoitajan ennakkovalmennus

Vanhusten perhehoitajaksi aikovan tulee lain mukaan käydä Ikäihmisten perhehoidon valmennus. Valmennukseen haetaan lomakkeella, jonka tietoihin perehtyy sekä valmennuksen järjestäjä että kotikunnan vanhusten perhehoidon yhteyshenkilö. Ikäihmisten perhehoitajaksi hakevan perustiedot –lomake, liite 3 Kotikunta tekee sosiaalitoimen selvityksen ja antaa lausunnon hakijasta. Menettelyllä selvitetään, onko tiedossa asioita, jotka voisivat olla esteenä perhehoitajaksi ryhtymiselle liittyen mm. terveydentilaan, asuinoloihin tai päihteiden käyttöön. Kotikunnan lausunto -lomake, liite 4

Ennakkovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot ja mahdollisuuden perehtyä ennakolta vanhusten perhehoitajan tehtävään. Valmennus on prosessi, joka koostuu seitsemästä ryhmätapaamisesta ja koti-tehtävistä. Valmennus auttaa tekemään päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä. Valmennukseen sisältyy kotikäynti, jossa myös mahdollisten muiden perheen-jäsenten valmius selvitetään. Arviointia henkilön valmiuksista perhehoitajan tehtävään tekevät henkilö itse, kouluttaja ja kunnan yhteyshenkilö. Valmennus päättyy kirjalliseen Yhteisen arvioinnin loppuraporttiin.

Vanhusten perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- Pitää huolta ikäihmisen hyvinvoinnista
- Auttaa ja tukea ikäihmistä hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä
- Mahdollistaa ja tukea ikäihmisen ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- Tehdä yhteistyötä ikäihmisen asioissa
- Sitoutua perhehoitajan tehtävään

1.5 Perhehoitajan ja kunnan välinen toimeksiantosopimus

Perhehoitolaki 10 § (263/2015)

Laki perhehoitolain muuttamisesta (510/2016)

Toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavasta palkkion määrästä ja suorittamisesta
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- 3) perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta
- 4) hoidon arvioidusta kestosta
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta

- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta
- 6a) hyvinvointi - ja terveystarkastusten järjestämisestä
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
- 8) tarvittaessa muista perhekotiä ja perhehoitoa koskevista seikoista
- 9) yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken.

1.5.1 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Perhehoitolaki 12 §

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua.

Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Toimeksiantosopimuksen irtisanomisajalta sijoittava kunta maksaa perhehoitajalle palkkion ja kulukorvauksen, mikäli hoidettava edelleen asuu perheessä. Ellei hoidettava asu perheessä, maksetaan vain palkkio. Mikäli perhekoti tai siellä annettava hoito on todettu sopimattomaksi tai puutteelliseksi eikä sitä ole kohtuullisessa ajassa saatu korjattua, voidaan toimeksiantosopimus purkaa välittömästi. Tällöin ei makseta kulukorvausta eikä palkkiota. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen on tehtävä kirjallisesti.

1.6 Perhehoitajan eläketurva ja perhehoitoon liittyvät vakuutukset

Perhehoitolaki 20§

Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaislaissa (549/ 2003)

Perhehoitajan tapaturmavakuutuksesta säädetään tapaturmavakuutuslaissa (608/1948).

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus hoitopalkkion mukaan. Ennen vuotta 1954 syntyneet voivat jäädä osa-aikaeläkkeelle täytettyään 60 vuotta. 1954 ja sen jälkeen syntyneet voivat jäädä osa-aikaeläkkeelle täytettyään 61 vuotta. Perhehoitaja voi jäädä eläkkeelle 63–68- vuotiaana. Lisätietoa. www.keva.fi/elakkeet

Kunta vakuuttaa perhehoitajan tehtävässä tapahtuvan tapaturman varalta. Kunta vakuuttaa myös toimeksiantosopimukseen nimetyn perhehoitajan sijaisen tehtävässä tapahtuvan tapaturman varalta. Kunnalla ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa perhehoidossa oleville henkilöille vakuutuksia. Perhehoitajaa suositellaan ottamaan ns. laajennettu kotivakuutus, jossa on huomioitu myös perhehoidettavat henkilöt.

Työtapaturman lisäksi perhehoitaja on oikeutettu saamaan korvausta myös ammattitaudista. Tapaturmavakuutus kattaa kaikki sellaiset vammat ja sairaudet, joilla on selvä ja suora yhteys itse työn suorittamiseen: esim. perhehoitaja loukkaantuu hoitotyön yhteydessä vaikkapa nostotilanteessa. Lakia sovelletaan myös konkreettista työn/tehtävän suorittamista laajempiin vahinkoihin, jotka sattuvat työstä johtuvissa olosuhteissa esim. kauppamatkalla perhehoitajan hankkiessa perheelle ruokaa. Omassa vapaa-ajan vietossa tapahtuvat vahingot eivät kuulu sijoittajan ottaman vakuutuksen piiriin. Vapaa-ajalla tapahtuvien vahinkojen osalta vakuutusturva on perhehoitajan omalla vastuulla.

1.7 Perhehoitajan verotus

Hoitopalkkio ja kulukorvaus ovat veronalaista tuloa. Kunta ilmoittaa kulukorvauksen määrän verottajalle. Kulukorvaus vähennetään lopullisessa verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Perhehoitaja voi hakea ennakoivasti ennakonpidätysprosentin alennuksen kulukorvausten määrää vastaavasti.

Perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen verotusta varten voi hakea verokortin veroprosentin tarkistuksen sähköisesti www.vero.fi > lomakkeet > verokortti > vero- korttihakemus/muutos.

Perhehoitajan on mahdollista hakea verotusta myös todellisten kulujen mukaan. Menettely edellyttää tarkkaa kirjanpitoa tositteineen. Todellisten kulujen mukaan verottamisesta on hyvä neuvotella verottajan kanssa etukäteen.

1.8 Perhekoti

Perhehoitolaki 5 §

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolain § 3:ssa tarkoitettua kunnan hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa.

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada

perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Yhteisten tilojen lisäksi perhehoitoon sijoitetulle henkilölle on oltava oma tila, mieluiten oma huone. Perhehoidettavalla on halutessaan mahdollisuus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa. Perhehoidettavalla on käytössään kaikki kodin yhteiset tilat.

Kodin soveltuvuus perhekodiksi selvitetään alustavasti valmennuksen yhteydessä kotikäynnillä. Kotikäynnillä selvitetään myös mahdollisten muiden perheenjäsenten valmius sitoutua tehtävään. Perhekodin hyväksyy kunnan vanhusten perhehoidosta vastaava kuulutuaan asiantuntija toimivaa valvontatarkastajaa. Kuntien on hyvä selvittää alueensa pelastuslaitokselta, tuleeko perhekodilla olla erillinen turvallisuusselvitys ja pelastussuunnitelma erityisesti niitä perhekoteja koskien, joissa hoidettavia on enemmän kuin 4.

1.8.1 Hoidettavien lukumäärä

Perhehoitolaki 7 §, 9§ 1.4.2015/263

Laki perhehoitolain muutoksesta 510/2016

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus.

Hoidettavien määrä on aina suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja toiminnan luonteeseen.

1.9 Valvonta

Perhehoitolaki 22 § (1.4.2015/263)

Kunta vastaa perhehoidon valvonnasta. (Ks. kappale 6 Perhehoitajan muu tuki)

Perhehoitoliitto ry on yhteistyössä Kuntaliiton kanssa kehittänyt ITE - perhehoitajien itsearviointimallin vuonna 2014.

2 HOITOPALKKIO JA KULUKORVAUS

Hoitopalkkio:

Perhehoitolaki 16 § (1.4.2015/263)
Laki perhehoitolain muuttamisesta (510/2016)

Toimeksiantosopimuksessa määritellään perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio Perhehoidon palkkiot, liite 5. Kuitenkin hoitopalkkiota maksetaan kalenterikuukaudessa jokaista perhehoidossa olevaa henkilöä kohti vähintään perhehoitolaissa säädetty vähimmäishoitopalkkio.

Toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Tarkistus tehdään myös sellaisissa hoitopalkkioissa, jotka on sovittu hoitopalkkion vähimmäismäärää suuremmiksi ja jotka perustuvat ennen tarkistusajankohtaa voimassa olleeseen toimeksiantosopimukseen.

Jos puoliset ovat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molemmille jaettuna.

Kulukorvaus

Perhehoitolaki 17 §

Perhehoitajille maksettavia kulukorvauksia tulee tarkistaa kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Perhehoidon palkkiot, liite 5. Perhehoitolaki määrittelee kulukorvauksen vuosittaisen vähimmäismäärän. Kulukorvausta maksetaan vain silloin, kun perhehoito tapahtuu hoitajan kotona.

Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, virkistys- ja harrastustoiminnasta, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset, jatkuvaluonteiset menot. Tiedossa olevista erityiskuluista, esimerkiksi lyhyistä virkistysmatkoista ja muista erityisistä matkakuluista, sovitaan erikseen kunnan yhteyshenkilön kanssa.

2.1 Pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikainen perhehoito on kestoaltaan ≥ 14 vrk/ kk.
Perhehoidon palkkiot, liite 5

Viranhaltija voi erityisharkinnallaan korottaa hoitopalkkioita. Esimerkiksi tilanteessa, jossa perhehoidon katsotaan korvaavan raskaan laitoshoidon.

2.2 Lyhytaikainen perhehoito

Lyhytaikainen perhehoito on kestoaltaan yli 10 tuntia/ vrk ja enintään 13 vrk/ kk. *)
Perhehoidon palkkiot, liite 5

*) Lyhytaikaisen perhehoidon palkkiota voidaan maksaa pidempään kuin 13 vrk, jos hoito ennalta odottamattomasti jatkuu joillakin päivillä, mutta ei kuukautta pidempään.

Mikäli on odotettavissa *hoitojakson jatkuminen yli kuukaudella*, maksetaan pitkäaikaisen perhehoidon palkkio alkaen 14. hoitovuorokaudesta. Tällöin tehdään muutos toimeksiantosopimukseen: lyhytaikainen perhehoito -> pitkäaikainen perhehoito. Eli: Lyhytaikaisen perhehoidon palkkiota maksetaan 1-13 vrk ja 14. vrk:sta eteenpäin pitkäaikaisen perhehoidon palkkiota.

Viranhaltija voi erityisharkinnallaan korottaa hoitopalkkioita. Esimerkiksi tilanteessa, jossa perhehoidon katsotaan korvaavan raskaan laitoshoidon.

Viranhaltijan tulee huomioida, että asiakkaan tulo- ja/tai lähtöpäivä saattaa valmisteluineen olla perhehoitajalle kokonainen työpäivä. Tulo- ja/ tai lähtöpäivästä suositellaan maksettavaksi vähintään osavuorokautisen perhehoidon palkkio.

Esimerkkitapaus:

Asiakas saapuu pe klo 13, mitä ennen perhehoitaja on valmistanut kotia hoidettavan tuloon järjestäen tiloja, suunnitellen päiväohjelmia, tehden ruokahankinnat, valmistuen ruuat jne. Asiakkaan lähdettyä su klo 17 perhehoitajan työt jatkuvat mm. siivouksen, liinavaatteiden pesun ym. kodin huollon muodossa. Kahden vuorokauden palkkio ei ole riittävä. Tulee maksaa kaksi (pe ja su) osavuorokautisen perhehoidon palkkiota + yksi (la) lyhytaikaisen perhehoidon palkkio.

2.3 Osavuorokautinen perhehoito

Osavuorokautinen perhehoito on kestoaltaan ≤ 10 h/vrk

Perhehoidon palkkiot, liite 5

Viranhaltija voi erityisharkinnallaan korottaa hoitopalkkioita. Esimerkiksi tilanteessa, jossa perhehoidon katsotaan korvaavan raskaan laitoshoidon.

2.4 Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä

2.4.1 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä ja kunta järjestää hoitoon sijoitetulle korvaavan hoidon, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus sairastumispäivän jälkeiseltä yhdeksältä arkipäivältä. Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuunajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutusväivärahan suuruisena (Sairausvakuutuslaki 2001/1224).

Kulukorvauksesta vähennetään 50 %, jos perhehoidossa oleva henkilö siirretään muualle hoitoon. Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairasloman alkua.

Mikäli hoito jatkuu perhehoidossa perhehoitajan vastuulla sairasloman ajan, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, kulukorvauksen ja hoitopalkkion. Kela päättää kuitenkin sairauspäivärahan maksamisesta.

2.4.2 Perhehoitajasta riippumaton syy

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. hoidettavan sairaalahoito, vierailu omaisten luona), maksetaan perhehoitajalle sekä hoitopalkkio että 50 % kulukorvausta yhtäjaksoisesti 30 vrk keskeytyksen jälkeen ja enintään 60 vrk/vuosi, ellei tilalle tule toista henkilöä perhehoitoon. Tällöin perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi. Perhehoidettavan kuolemantapauksessa perhehoitajalle maksetaan täysi kulukorvaus 7 vrk eteenpäin kuolinpäivästä. Palkkion maksu päättyy kuolinpäivään. Perhehoidettavan kuolemantapauksessa palkkion maksamisesta voidaan kuitenkin sopia tapauskohtaisesti.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa:

- 1) jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta ≥ 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
- 2) jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta < 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitojakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

2.4.3 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin

Perhehoitajan osallistuminen perhehoidon yhteyshenkilön kanssa sovittuihin tilaisuuksiin, kuten työhajaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoitaja ja perhehoidon yhteyshenkilö sopivat perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä ko. ajalle. Perhehoitajan riittävä emotionaalinen ja ammatillinen tukeminen varmistavat perhehoidon laatua ja pysyvyyttä. "Tuettu perhehoitaja on valvottu perhehoitaja"

3 KÄYNNISTÄMISKORVAUS

Perhehoitajille maksettavia käynnistämiskorvauksia tulee perhehoitolain 18 § (1.4.2015/263) mukaan tarkistaa kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Perhehoitolaki määrittelee käynnistämiskorvauksen enimmäismäärän.

Perhehoidon palkkiot, liite 5

Lain mukaan perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvausta. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalusteet, vuodevaatteet, harrastusvälineet. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää myös perhehoitajien ennakkovalmennuksen osallistumismaksujen korvaamiseen.

Käynnistämiskorvauksesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa ja hankinnoista sovitaan aina etukäteen kunnan perhehoidon yhteys henkilön kanssa. Laissa säädetty enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa. Lyhytaikaisessa perhehoidossa enimmäismäärä voidaan soveltaa koskemaan neljää hoidettavaa henkilöä. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kahden vuoden kuluessa perhesijoituksen tapahduttua. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet, jotka tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään erillinen lomake, joka laskee myös hankintojen poistoajan. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa tai perhehoito päättyy muusta syystä, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin. Käynnistämiskorvauksen kuoleentumisaika on neljä vuotta. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden sopia kuoleutumattoman osan takaisinmaksusta tai esimerkiksi hankintojen luovuttamisesta kunnalle.

Käynnistämiskorvauslomake, liite 6

4 PERHEHOITAJAN VAPAAPÄIVÄT

Perhehoitolaki § 13 /263/2015)
Laki perhehoitolain muuttamisesta (510/2016)

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Palkkion maksamisesta perhehoitajan vapaan ajalta sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntainliiton tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Kunta voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 1 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaiseksi.

Vanhusten pitkäaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 3 vrk/kk. Esimerkiksi jos perhehoitaja aloittaa vapaan keskiviikkona klo 12, ensimmäinen vapaapäivä päättyy torstaina klo 12. Perusteena perhehoitajan vapapäiville, on vanhusten perhehoidon ympärivuorokautinen sitovuus seitsemänä päivänä viikossa.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 2 vrk/kk, jona hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vrk. Eli jos perhehoitaja työskentelee ≥ 14 vrk per kalenterikuukausi, hänelle maksetaan kaksi palkallista vapaapäivää (=kaksi lyhytaikaisen perhehoidon palkkiota). Maksu tapahtuu ko. kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä.

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain; vapaakausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12. Perhehoitaja voi kerryttää vapaita, mutta ansaitut vapaapäivät on pidettävä seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Kunnan yhteyshenkilö huolehtii siitä, että perhehoitajan vapaat toteutuvat.

5 PERHEHOITAJANSIJAINEN

Perhehoitolaki § 14

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan 15§:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20§:ää.

Perhehoitajan vapaan ajaksi suositellaan ensisijaisesti sijaisen järjestämistä perhekoitiin. Sijaisena voi toimia valmennettu kiertävä perhehoitaja omasta kunnasta tai maakunnallisesta sijaisrekisteristä tai kunnan hyväksymä luotettava henkilö perhehoitajan lähiverkostosta. Sijaishoitaja/t nimetään perhehoitajan toimeksiantosopimuksessa. Ellei sijaishoito jostain syystä järjesty perhehoitajan kodissa, sijaishoito pyritään järjestämään toisessa perhekodissa tai muussa pienessä kodinomaisessa hoitopaikassa.

Kunta/kuntayhtymä vastaa perhehoitajan sijaisjärjestelystä ja tekee sijaishoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen perhehoitajan sijaisuudesta, jossa sovitaan

- hoidettavat (ei sopimusta jokaisesta hoidettavasta erikseen)
- sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta
- tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- toimeksiantosopimuksen voimassaolosta sekätarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista. Sijaisen toimeksiantosopimuslomake, liite 7

Kunta voi vaihtoehtoisesti noudattaa toimintatapaa, jossa perhehoitaja järjestää itse sijaisen vapaansa ajaksi. Tällöin kunta avustaa perhehoitajaa maksamalla kahden kuukauden ylimääräisen hoitopalkkion vuodessa jokaista pitkäaikaista hoidettavaa kohti. Kahden kuukauden ylimääräinen hoitopalkkio voidaan maksaa ns. könttänä kerran vuodessa tai kuukausittain normaalin hoitopalkkion maksun yhteydessä.

Laskentaesimerkki:

Pitkäaikaisen perhehoidon palkkio hoidettavasta on 900 €/kk. Kahden kuukauden hoitopalkkio on siis: 2 x 900 € = 1800 €.

Kun 1800 € jaetaan 12 kk:lla, tulee perhehoitajalle kuukausittain maksettavaksi 150 €: n suuruinen korvaus sijaisen järjestämisestä/palkkaamisesta itse.

Huom. Kunnan/kuntayhtymän yhteyshenkilö seuraa, että perhehoitajan vapaat toteutuvat riippumatta, miten sijaisjärjestely toteutetaan.

5.1. Sijaisen palkkio ja kulukorvausmenettely

Sijaisen palkkiot
Perhehoidon palkkiot, liite 5

Mikäli sijainen ei tee perhehoitoa omassa kodissaan, kulukorvausta ei sijaiselle makseta. Sijaistettava perhehoitaja saa vapaiden ajan täyttä kulukorvausta.

Mikäli perhehoito tapahtuu sijaisen kotona, kulukorvaus maksetaan. Huom. tässä tilanteessa sijaistettavalle perhehoitajalle maksetaan vain 50 % kulukorvauksesta vapaan ajalta.

6 PERHEHOITAJAN MUU TUKI

Perhehoitolaki 15 § , 15 a § (263/2015)

Laki perhehoitolain muuttamisesta (510/2016)

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta vastaa perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakkovalmennuksesta. Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Kunnan on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi.

6.1 Täydennyskoulutus

Perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus osallistua täydennyskoulutukseen vähintään kerran vuodessa. Täydennyskoulutus on kestoltaan vähintään kaksi päivää. Täydennyskoulutuksen järjestäjänä voi toimia kunta yksin tai yhteistyössä esimerkiksi Perhehoitoliiton tai jonkin alueen oppilaitoksen kanssa.

6.2 Kunnan yhteyshenkilön/muun ammattilaisen tuki

Perhehoitaja saa työhönsä tukea kunnan nimetyltä vanhusten perhehoidon yhteyshenkilöltä ja tai muulta kunnan työntekijältä, kuten esimerkiksi kotisairaanhoidajalta (hoidettavan terveydentilaan liittyvät asiat).

6.3 Työnohjaus ja mentorointi

Perhehoitajan ja hänen perheensä jaksamista tuetaan yksilö- perhe- tai ryhmätyönohjauksella tarpeen mukaan.

Perhehoidon mentorointi on kokeneen, mentorikoulutuksen käyneen perhehoitajan antamaa asiantuntija-apua nuoremmalle, tehtävänsä alkuvaiheessa olevalle perhehoitajalle, aktorille. Mentorointi voidaan sopia tukemaan myös erilaisissa kriisitilanteissa.

7 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Perhehoitajalle voidaan antaa välttämättömät tiedot sosiaalihuollon toimenpiteen toteuttamiseksi (Asiakaslaki 17.4§). Perhehoitajalla on vaitiolovelvollisuus (Laki sosi- aalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812), mikä tarkoittaa sitä, että asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin kun ne koskevat muita kun asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus on voimassa myös hoitosuhteen päättymisen jälkeen. Perhehoidossa salassapito- ja vaitiolovelvollisuus koskevat myös hoitajan perheenjäseniä.

Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella (edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja).

Perhehoitaja sitoutuu säilyttämään perhehoidettavaa koskevat asiakirjat asiakaskohtaisissa kansioissa perhekodissa lukitussa kaapissa. Perhehoidon päättyessä hoidettavaa koskevat asiakirjat palautetaan sijoittaneelle kunnalle.

8 VANHUSTEN PERHEHOITOA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

- Perhehoitolaki 1.4.2015/ 263,
- Laki perhehoitolain muuttamisesta 510/2016
- Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/77)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/00)
- Laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/92), (912/ 92)
- Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta (314/ 92)
- Hallintolaki (434/03)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista
- Sairausvakuutuslaki 2001/1224

